

IABR-2018+2020- THE MISSING LINK

**CURATOR STATEMENT
ONDERZOEKSAGENDA
CALL FOR PRACTICES**

Onze manier van leven, consumeren en produceren afstemmen op de eindige draagkracht van de planeet vergt een fundamentele sociaal-maatschappelijke en economische transitie die niet 'plaats kan vinden' als we er niet tegelijkertijd, en heel letterlijk, ook 'plaats voor maken'. Geen transitie naar hernieuwbare energie, geen weerbaar ecosysteem of zorgzame en solidaire leefomgeving zonder daadwerkelijke transformatie van onze stadslandschappen.

De broodnodige en fundamentele aanpassingen vergen politieke en maatschappelijke keuzes van formaat. Maar ze zijn dus ook een ontwerp-vraag: om gedragsverandering mogelijk te maken, moeten we sociale, ruimtelijke en ecologische vraagstukken weten te koppelen, op de schaal van het huis en de buurt en de stad tot en met die van de hele planeet. Ruimte maken is ruimte delen!

De Internationale Architectuur Biennale Rotterdam (IABR) zet de biennale-edities van 2018 en 2020 volledig in het teken van de opdracht die in 2015 met de *Sustainable Development Goals* (SDGs) van de VN en het Klimaatverdrag van Parijs (COP21) op de tafel van de wereldgemeenschap is gelegd.

Daarom benoemde het bestuur van de IABR in het voorjaar van 2017 één curatorteam voor twee opeenvolgende biennales met als doel wereldwijd denk-, initiatief- en ontwerpkracht te mobiliseren voor een diepgaand proces van ontwerpend onderzoek naar de ruimtelijke transformaties die het realiseren van de SDGs mogelijk moeten helpen maken, metterdaad. Want urgentie en doelen zijn helder, en de vraag is niet langer *of* we ons moeten aanpassen, maar *hoe* we dat kunnen doen. Daarover is veel onzekerheid, daar zit *The Missing Link*. Hoe gaan we van agenda, kennis en plannen naar werkelijk effectieve ruimtelijke transformatie? Wat is het nieuwe verhaal dat ons als samenleving, dus ook werkelijk samen, naar de toekomst brengt? Hoe organiseren we die omslag als een ruimtelijk maar tegelijkertijd sociaal-maatschappelijk project dat zowel rekening houdt met weerstand tegen verandering als het verlangen ernaar mobiliseert? Hoe doen we dat snel genoeg, op voldoende plekken tegelijk, betaalbaar en op een sociaal-inclusieve manier? En wat is de nieuwe ontwerppraktijk die we daarbij nodig hebben?

Zoals altijd past de IABR haar werkwijze aan haar doelstellingen aan en daarom organiseren we de komende twee edities als één doorlopend proces: twee biennales, één programma. Te beginnen met de 'werkbiennale' van 2018 wordt eerst een slag gemaakt met de vertaling van bestaande kennis, ontwerpkracht en initiatieven naar nieuwe hypotheses, aanpak en partnerschappen voor ruimtelijke transformatie.

Tussen de edities van 2018 en 2020 zal een brug van ontwerpend onderzoek worden geslagen van agenderen naar bewijslast, van onderzoek naar uitkomst, van plannen naar realisering. De focus zal gaandeweg steeds meer komen te liggen op (hoe te komen tot) concrete implementatie: op locaties, in beleid, in financieringsmodellen én in de praktijk van stadsontwikkeling en -ontwerp. In 2020 tenslotte worden de resultaten van dat cumulatieve werkproces met de wereld gedeeld: een handelingsperspectief met bijbehorende praktijk.

Zo blijft de IABR met volle overtuiging de vrije culturele ruimte met haar eigen specifieke methodiek inzetten om waar en hoe we maar kunnen de ambitieuze doelen die we ons als internationale gemeenschap hebben gesteld, te helpen realiseren.

We nodigen iedereen van harte uit om het Curator Statement, de Onderzoeksagenda en de Call for Practices te lezen. Wil je actief deelnemen aan dit biennale-tweeluik, lees dan ook de selectiecriteria en richtlijnen, en vul daarna het aanmeldformulier, te vinden op de website van de IABR, volledig in.

Wij zien uit naar iedere inzending.

FLORIS ALKEMADE
LEO VAN BROECK
JOACHIM DECLERCK
curatoren IABR-2018+2020

GEORGE BRUGMANS
directeur IABR

IABR-2018+2020- THE MISSING LINK

CURATOR STATEMENT

De enorme groei van de wereldbevolking en de wijze waarop die bevolking zich gedraagt en zich grotendeels in steden organiseert, stelt de draagkracht van de planeet steeds meer op de proef. Economische groei is eenzijdig gebaseerd

RUIMTE MAKEN, RUIMTE DELEN

Om het huidige systeem te transformeren naar een werkelijk circulair systeem, zullen we het gebruik en de organisatie van de ruimte radicaal opnieuw moeten overdenken.

LOUTER INZETTEN OP TECHNOLOGISCHE DOORBRAKEN EN MASSALE INVESTERINGEN IN INFRASTRUCTUUR ZAL DE OPWARMING VAN DE AARDE NIET STOPPEN.

op het goedkoop uitputten van eindige hulpbronnen, op het overladen van onze biotoop met uitstoot en afval, op een overdadig ruimtegebruik en op het accepteren van snelgroeiende ongelijkheid. De daarmee samenhangende klimaatverandering kan op termijn leiden tot een cocktail van ecologische rampen, instabiliteit, regionale conflicten en migratie. Hoe onvoorstelbaar ook: wil onze planeet voor de mens leefbaar blijven, dan zal hij zijn manier van leven moeten aanpassen.

Dit inzicht vraagt om een fundamentele verduurzaming en aanpassing van alle dimensies van ons leven. Met de ondertekening van het Parijse Klimaatakkoord is bekrachtigd dat het afremmen van de klimaatverandering mondiale prioriteit heeft. Maar laten we ons niet rijk rekenen: de bestrijding van symptomen zal niet volstaan. Louter inzetten op technologische doorbraken en massale investeringen in infrastructuur zal de opwarming van de aarde niet stoppen. *Technology will not save us.*

De eigenlijke vraag reikt verder en is ook veel uitdagender: we moeten af van onze verslaving, van consumptie gebaseerd op roofovername en blind geloof in groei, van onze hypotheek op de toekomst. Een radicale omslag in onze interpretatie van 'waarde', 'welvaart' en 'toekomst' is nodig. Een vraag die raakt aan de wortels van ons bestaan. Zijn we hier collectief toe in staat?

Zo maken we plaats voor een synergie met de natuurlijke ecosystemen, voor nieuwe biodiversiteit, voor water of hernieuwbare energieproductie. Zo'n toekomst op maat van de draagkracht van de aarde is bij uitstek een collectieve opdracht. In de voorbije decennia stonden individualisering en economische keuzenvrijheid voorop – *'there is no such thing as society'*, beweerde Margaret Thatcher. Maar ondertussen kunnen we niet langer negeren dat het individuele en collectieve belang in feite sterk met elkaar verweven zijn. Nog geen vanzelfsprekend, maar wel een hoopgevend uitgangspunt.

De nodige fundamentele aanpassing vergt politieke en maatschappelijke keuzes van formaat. Maar ze is ook een ontwerp-vraag: om gedragsverandering mogelijk te maken, moeten we sociale, ruimtelijke en ecologische vraagstukken weten te koppelen, op de schaal van het huis en de buurt en de stad tot en met die van de hele planeet. Ruimte maken is ruimte delen.

LONGING AND DESIGNING FOR THE FUTURE

Wereldwijd werken wetenschappers aan het doorgronden van de oorzaken van de klimaatverandering en aan manieren om dit proces te beïnvloeden. Wereldwijd raken burgers, bedrijven en overheden doordrongen van de noodzaak om te handelen. Deze bewustwording is hoopgevend, maar biedt nog geen zekerheid op daadwerkelijke verandering.

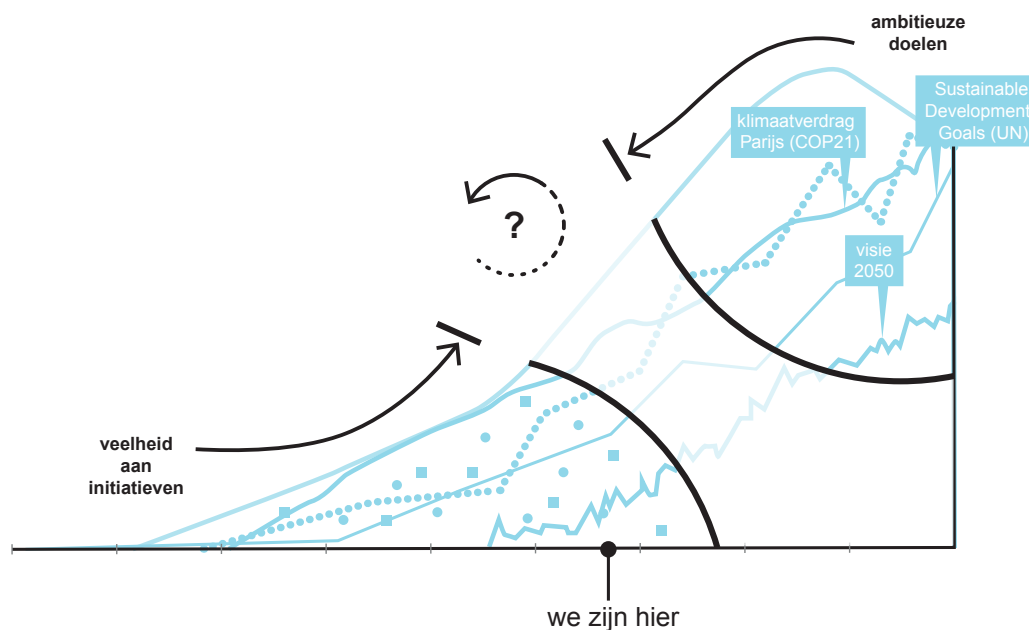
De vele experimenten en initiatieven tellen nog niet op tot een fundamentele omslag. Ze zijn eerder uitzonderingen op de regel. En zo blijven meer ambitieuze doelen op het vlak van klimaat, energie, circulaire economie of sociale gelijkheid vooralsnog buiten bereik.

len, en het voorstelbaar maken van een toekomst die het verlangen naar verandering weet te mobiliseren, zijn de meest relevante opgaven die we voor onze generatie kunnen formuleren. Het herdenken van onze voedsel- en energieproductie, onze omgang met water en grondstoffen

DE VELE EXPERIMENTEN EN INITIATIEVEN TELLEN NOG NIET OP TOT EEN FUNDAMENTELE OMSLAG. ZE ZIJN EERDER UITZONDERINGEN OP DE REGEL.

Het ontwikkelen en ontwerpen van een aanpak om de transformatie naar een echt weerbaar systeem op te schalen en te versnellen, is een even uitdagende als urgente opdracht. Daarbij kunnen we niet om het feit heen dat de aanpassingen die nodig zijn, ook een ingrijpend effect op ons dagelijks leven zullen hebben. Maar precies omdat de veranderingen zo groot zijn, de positieve gevolgen te abstract en de termijn te lang, wordt de urgentie om te handelen onvoldoende gedeeld. Het ontwikkelen van een aanpak om de nodige verandering op te schalen en te versnel-

en de concrete uitwerking van een ander solidariteitsbesef, gaat veel verder dan wat we ons vandaag kunnen, of zelfs willen voorstellen. Ook dat is dus een vraag naar verbeeldings- en ontwerpkracht. In te ontwerpen alternatieven moet een nieuwe realiteit herkenbaar zijn, die zowel realistisch en concreet als aantrekkelijk en overtuigend is. In plaats van de grote omwentelingen te ondergaan, kunnen we ook de kans grijpen om de toekomst actief te transformeren door te ontwerpen aan wat we 'kunnen willen'. Handelingskracht bestaat bij de gratie van verbeeldingskracht.

IABR-2018+2020 zet haar culturele ruimte in om te werken aan de schakel tussen de veelheid aan initiatieven en de ambitieuze doelen.

THE MISSING LINK

Met *The Missing Link* zetten de twee komende edities van de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam de ontwikkeling van een handelingsperspectief op alle schaalniveaus centraal. Onze levenswijze aanpassen aan de draagkracht van de planeet is in wezen een creatief proces waarvan iedereen deel is. De culturele vrije ruimte van de biennale biedt de kans om verder te denken dan wat vandaag als realistisch wordt beschouwd. Aan ontwerpers om dit te verbeelden, samen met burgers, beleidsmakers, wetenschappers en bedrijven, en wel zó dat we plannen ook kunnen uitvoeren. Dat kan, als we de toekomst niet alleen beschrijven in termen van dreigend verlies, maar ook van maatschappelijke en ecologische winst, en van nieuwe kwaliteiten.

1. HET VERLANGEN NAAR VERANDERING

IABR–2018+2020 zet niet in op het zenden van boodschappen naar een publiek van consumenten. De burger wordt niet beschouwd als klant van het ontwerpproces, de bezoeker niet als koper van een kaartje. Er wordt ingezet op het betrekken van diverse actoren als deelnemers in een proces van algehele adaptatie. Met die deelnemers werkt de biennale aan een gedragen en breed gedeeld narratief over/voor de grote adaptatie. Over het verlangen naar verandering. Van de huiskamer tot de Kamer.

2. Vliegwielen voor verandering

IABR–2018+2020 gaat op de schouders staan van voorgaande edities – en het onderzoek dat daarin gedaan is – maar natuurlijk ook op die van grensverleggende (burger)initiatieven, beleidsexperimenten,

HET ONTWIKKELEN VAN EEN AANPAK OM DE NODIGE VERANDERING OP TE SCHALEN EN TE VERSNELLEN, EN HET VOORSTELBAAR MAKEN VAN EEN TOEKOMST DIE HET VERLANGEN NAAR VERANDERING WEET TE MOBILISEREN, ZIJN DE MEEST RELEVANTE OPGAVEN DIE WE VOOR ONZE GENERATIE KUNNEN FORMULEREN.

The Missing Link maakt ruimte voor een breed gesprek, voor nieuw ontwerpend onderzoek en voor het internationaal delen en verder ontwikkelen van kennis over de schakel tussen verduurzaming en solidariteit, tussen ons huidige systeem en de radicale omslag die nodig is, tussen de veelheid aan initiatieven en de ambitieuze doelen die we hebben gesteld, en tussen angst voor en verlangen naar verandering. Volgens vijf complementaire sporen binnen één doorlopend werktraject tot aan 2020 wordt ingezet op het voorstelbaar, gewenst en mogelijk maken van de toekomst:

investeringsprogramma's, toekomstverkenningen en ontwerpateliers uit de hele wereld. Vanuit de bundeling, ontsluiting en koppeling van de verspreide inzichten, strategieën en werkmethodeken wordt verkend hoe de opschaling en versnelling kan worden aangepast of omkaderd, hoe kritische massa en doorbraak kunnen worden gerealiseerd en gefaciliteerd.

3. ONTWERPEN VOOR DE TOEKOMST

Architecten worden uitgenodigd om te verbeelden wat voor soort publieke ruimten, wijken en stadslandschappen

de grote aanpassing ons kan brengen. Door de mogelijke kwaliteiten van plekken inzichtelijk te maken, openen architectuur en ruimtelijk ontwerp de deur naar wat we kunnen tonen en bespreken. Naar een toekomst die we kunnen willen.

onvoorstelbaar als onafwendbaar is. Ze gaat hierbij zowel met professionals als met de bredere samenleving in gesprek, op de plekken waar concrete transformaties worden beoogd en op haar tweejaarlijkse internationale platform.

DOOR DE MOGELIJKE KWALITEITEN VAN PLEKKEN INZICHTELIJK TE MAKEN, OPENEN ARCHITECTUUR EN RUIMTELIJK ONTWERP DE DEUR NAAR WAT WE KUNNEN TONEN EN BESPREKEN. NAAR EEN TOEKOMST DIE WE KUNNEN WILLEN.

4. DIALOOG TUSSEN RUIMTELIJKE ONTWERPPRAKTIJKEN

Complementair aan het gesprek met de samenleving, is de IABR ook een platform voor gesprek tussen de vaak zeer diverse geledingen van de ontwerppraktijk. Terwijl het gros van de opdrachten aan ontwerpers zich nog steeds binnen de kaders van het heersende groeimodel positioneert, wordt ruimtelijk ontwerp toch steeds vaker ingezet om de noodzakelijke maatschappelijke transitie te concretiseren en te realiseren.

5. LEARNING BY DOING

Samen met lokale, nationale en internationale partners maakt de IABR in haar eigen Ateliers ruimte voor het verbeelden en versnellen van grote, noodzakelijke veranderingen, zoals die naar hernieuwbare energie of gedeelde mobiliteit. Naast het verkennen van wat mogelijk of wenselijk is, worden in deze Ateliers ook strategieën ontwikkeld en coalities gevormd om concrete transformaties met een demonstratief en systemisch effect te implementeren.

TWEELUIK: IABR-2018+2020

Tussen 2017 en 2020 staat de IABR dus geheel in het teken van het verbeelden en helpen implementeren van een fundamentele aanpassing die even

IABR-2018-THE MISSING LINK: LONGING FOR CHANGE

De editie in 2018 is een intensieve werkbiennale. Ze agendeert de vijf werksporen en formuleert de werkagenda. De centrale vraag van deze editie is of en hoe de vele initiatieven, inzichten en experimenten optellen tot de radicale aanpassing en gedragswijziging die nodig is. Door expertise uit de hele wereld te koppelen aan het werk in de IABR-Ateliers en de verbeeldingskracht van ontwerpers, schept deze editie ruimte om in gesprek te gaan over de kritische vervolgstappen en een aanpak voor opschaling en versnelling te formuleren. Zo scherpt deze editie dit Curator Statement en de Onderzoeksagenda aan, een proces dat onmiddellijk als vertrekpunt voor het traject tot 2020 zal dienen.

IABR-2020-THE MISSING LINK: DESIGNING FOR THE FUTURE

Op weg naar 2020 ligt de focus op het toewerken naar en faciliteren van uitvoering: op locaties, in beleid, in partnerschappen of in financiering. IABR-2020 toont praktijken uit de wereld en concrete resultaten uit de eigen Ateliers als bouwstenen en bewijslast: we kunnen de noodzakelijke transitie versnellen en opschalen – we kunnen onze toekomst ontwerpen zoals we hem kunnen willen.

DE DELTA EN DE WERELD: ÉÉN ONDERZOEKSAGENDA VOOR ÉÉN COLLECTIEVE OPDRACHT

IABR-2018+2020 maakt van de Noordwest-Europese Rijn-Maas-Schelde delta haar uitvalsbasis. Met een Belgisch-Nederlands curatorteam, en via een intensieve samenwerking met publieke

en omgekeerd.

We hebben een collectieve opdracht: het aanpassen van onze levenswijze, ons ruimtegebruik en onze ruimtelijke organisatie aan de draagkracht van de planeet. En deze geldt in de wijken, regio's en landschappen van 'het Westen', in de groeilanden, en in alle andere delen van de wereld.

DE EURODELTA BIEDT ZICH AAN ALS REPRESENTATIEF EN VRUCHTBAAR LABORATORIUM VOOR DE WERELD, EN OMGEKEERD.

en culturele actoren uit Nederland, Vlaanderen en Brussel, maken de partners deze 'Eurodelta' tot de eerste schaal van internationale kennisdeling en culturele uitwisseling. Deze delta kent een van de oudste polycentrische verstedelijkingspatronen van de wereld, ontwikkeld in een samenhangend fysiek en hydrologisch ecosysteem, met diverse havens die samen de koppeling tussen de wereld en het Europese achterland maken. Ondanks belangrijke culturele en bestuurlijke verschillen, hebben de bestuurlijke delen van deze delta een gedeeld kapitaal én gedeelde opgaven op het vlak van fundamentele transitie. De Eurodelta biedt zich aan als representatief en vruchtbaar laboratorium voor de wereld,

Om te leren van elkaars inzichten, doorbraken en handelingswijzen hoeven we het onomstotelijke en fantastische feit dat de cultuur van elke regio ter wereld bepalend is voor de eigen geschiedenis én toekomst, niet uit te wissen of te negeren. Integendeel. Om het delen van diverse en specifieke kennis en aanpakken te organiseren en te structureren, lanceert de IABR daarom een open Onderzoeksagenda voor *The Missing Link*. De Onderzoeksagenda schuift een reeks transitieprongen en -hefbomen naar voren die gelijktijdig en overal op een specifieke manier aan de orde is. Ze vormt zo het kader voor het eigen onderzoek, de Call for Practices en het programma van de edities in 2018 en 2020.

IABR-2018+2020- THE MISSING LINK

ONDERZOEKSAGENDA

Met de Onderzoeksagenda richt IABR–2018+2020 zich, vanuit het ontwerp, op de onontbeerlijke opschaling en versnelling van de transitie naar een weerbare toekomst. We weten dat het moet, en we weten ook voldoende over *wat* er moet veranderen. De centrale vraag is *hoe*. Hoe gaan we de organisatie en het gebruik van ruimte, het ruimte maken, zó herdenken dat we onze levenswijze fundamenteel kunnen aanpassen? En hoe maken we die omslag voldoende snel?

Na de ondertekening van het Parijse Klimaatakkoord in 2015 zette Christiana Figueres, namens de Verenigde Naties voorzitter van de conferentie, de opdracht op scherp: *'we have to reach global peaking, the height of emissions, over the next five years...'*

Willen we het klimaatakkoord realiseren, dan moeten we uiterlijk in 2020 de huidige trend van toenemende emissies wereldwijd hebben omgebogen naar een afname. Alles moet anders, en snel. Hoe doen we dat?

RUIMTE MAKEN VOOR TRANSITIE

Om mee te bouwen aan strategieën en een aanpak, die het mogelijk maken om de brug te slaan tussen weten en doen, kan het tweeluik IABR–2018+2020 putten

maken de transities concreet en voorstelbaar, en daarom mogelijk en realiseerbaar. Als we ons dat realiseren en er naar leren te handelen, kunnen we een versnelling en opschaling van de transities verkennen.

THE MISSING LINK VERKENT HOE RUIMTELIJKE TRANSFORMATIES DE NOODZAKELIJKE ‘TRANSITIE SPRONG’ KUNNEN HELPEN REALISEREN.

uit twee decennia van ontwerpend en wetenschappelijk transitie-onderzoek, maatschappelijke initiatieven en beleidsexperimenten. Samen met actoren en ontwerpers, en op de schouders van opgestapelde inzichten, kennis, methodieken en gerealiseerde doorbraken, verkent *The Missing Link* hoe ruimtelijke transformaties de noodzakelijke ‘transitiesprong’ kunnen helpen realiseren. Want dat is de centrale hypothese van IABR–2018+2020 en daarmee van de Onderzoeksagenda: ruimtelijk ontwerp stelt ons in staat om de even fundamentele als onvoorstelbare transitie-opgaven te vertalen naar tastbare en voorstelbare aanpassingen en veranderingen in onze directe leefomgeving, en wel nu en dus niet in een verre toekomst.

Dit creatieve proces, stellen wij, zou ruimtelijke transformatie bovendien koppelen aan de noodzaak wederkerigheid en solidariteit tussen burgers te bevorderen. Bestaande en nieuwe partnerschappen tussen actoren dienen erdoor versterkt of geprovoceerd te worden. De toekomst is mensenwerk. Van de fundamentele verandering die op ons af komt, maken we zo een kans voor een kwaliteitssprong voor het stadslandschap als leefomgeving – een gedeelde kwaliteit die appelleert aan ons individueel verlangen naar verandering. Ruimtelijk domein en praktijk zetten geen rem op de transitie van ons maatschappelijk systeem; ze zijn juist een unieke en cruciale hefboom om verandering te helpen realiseren. Weldoordachte ruimtelijke transformaties en gebiedsontwikkeling

VIJF WERKSPOREN

Als burgers, als ontwerpers, als bouwmeesters en als biennale richten we met IABR–2018+2020 een internationale werkruimte en kennisplatform in om verder te kijken dan wat nu als realistisch wordt gezien. Hoe richten we ons naar de toekomst als we weten dat transities noodzakelijk zijn, maar ze ons voorstellingsvermogen te boven gaan? Ons antwoord is: door te ontwerpen aan wat we kunnen willen.

De toekomst herkenbaar en aantrekkelijk maken is een ontwerp-opgave. Net als ervoor zorgen dat de vele kleine en grootschalige transformaties gaan optellen tot een toekomst op maat van de draagkracht van de planeet. Doel is de koppeling te maken tussen het individuele verlangen naar verduurzaming en de wereldwijde schaal van onze collectieve transformatie-opdracht, van de wijk tot de hele planeet.

The Missing Link wil de wereld na de transitie voorstelbaar maken – een toekomst verbeelden die we kunnen willen en die daardoor bereikbaar wordt.

The Missing Link ontwikkelt een aanpak om de transitie naar een weerbare toekomst op te schalen en te versnellen.

The Missing Link verkent op diverse locaties heel concreet hoe de transformatie kan worden geïmplementeerd.

The Missing Link vertrekt vanuit het ontwerp maar verbindt daarbij

wetenschappelijke met maatschappelijke kennis en inzichten, op weg naar collectieve handelingskracht.

The Missing Link bouwt aan een gedeeld narratief en handelingsperspectief waarin collectief en eigenbelang productief zijn gekoppeld.

In deze vijf werksporen onderzoekt en test IABR-2018+2020 wat de bijdrage van architectuur en ruimtelijk ontwerp kan zijn aan het realiseren en versnellen van algehele verduurzaming en weerbaarheid, infrastructureel, stadslandschappelijk én sociaal.

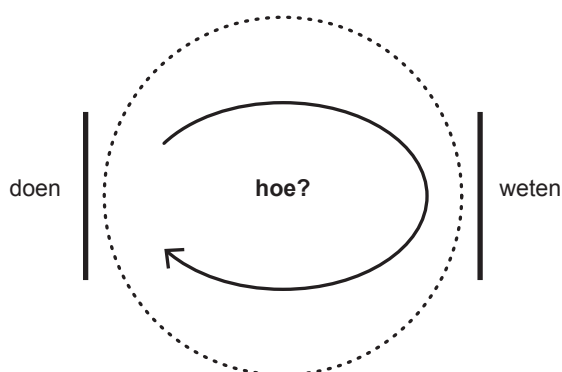
zijn voor collectieve gedragwijziging. Voortbouwend op onderzoeken en inzichten uit vorige biennale-edities en op eerdere initiatieven en ontwerpend onderzoek van de curatoren zelf zowel als van onze partners, is deze agenda eerst en vooral een uitnodiging én het kader om onder de paraplu van *The Missing Link* samen te werken.

De agenda poneert transitieprongen en transitie-sleutels die in samenhang de onderzoeks- en werkruimte voor de IABR-2018+2020 definiëren: zes sleutels voor transitie die ons daadwerkelijk in staat moeten stellen de grote aanpassingen

HET STAAT VAST DAT WE DE OMSLAG SLECHTS KUNNEN WAARMAKEN, ALS WE DE GIGANTISCHE OPDRACHT WETEN TE VERTALEN NAAR BEHAPBARE OPGAVEN EN TAAKSTELLINGEN OP VERSCHILLENDE SCHAALNIVEAUS; OPGAVEN WAARMEE WE OOK AAN DE SLAG KUNNEN. VAN HET BUURT OF WIJKNIVEAU, TOT DE STADSREGIO, DE DELTA EN DE WERELD.

THE MISSING LINK

De Onderzoeksagenda organiseert en structureert het proces van kennisdeling en -ontwikkeling. In lijn met de ambitie van het biennale-tweeluik legt deze agenda geen nieuw, open en breed thema op de ontwerptafel maar schuift zij een reeks omwentelingen naar voren waarvan we weten dat die een voorwaarde

te realiseren, en zes transitieprongen die voor fundamentele omwentelingen staan waarvan we met zekerheid weten dat ze nodig zijn, terwijl we er nog amper een begin mee hebben gemaakt. Zowel ruimtelijk als maatschappelijk vragen deze transitieprongen om ingrijpende aanpassingen. Hun impact en onderlinge relatie is vaak nog moeilijk voorstelbaar, één reden waarom noodzakelijke verandering zo moeilijk te realiseren is. Door vanuit het ontwerp de transitieprongen en -sleutels aan elkaar te koppelen, krijgen we meer greep op hoe we onze maatschappij kunnen herontwerpen en reorganiseren, hoe we lusten en lasten in evenwicht kunnen brengen, hoe we kennis en middelen kunnen inzetten om verandering mogelijk te maken en zelfs te versnellen.

TRANSITIESPRONGEN

Ontwerpers en onderzoekers verrichtten de voorbije jaren, op eigen initiatief, samen met andere maatschappelijke actoren, of in opdracht van nationale, regionale en lokale overheden, reeds heel wat onderzoek naar maatschappelijke thema's en omwentelingen. Voor een antwoord op de vraag hoe we het menselijk handelen beter kunnen afstemmen op de draagkracht van de planeet, starten we dus niet van een wit blad. Het staat vast dat we de omslag slechts kunnen waarmaken, als we de gigantische opdracht weten te vertalen naar behapbare opgaven en taakstellingen op verschillende schaalniveaus; opgaven waarmee we ook aan de slag kunnen – van het buurt- of wijkniveau, tot de stadsregio, de delta en de wereld.

De Onderzoeksagenda legt de nadruk op zes fundamentele ruimtelijke transitieprongen die ons in samenhang in staat stellen verandering in alle domeinen te realiseren of versnellen.

1. HERNIEUWBAAR ENERGIELANDSCHAP

Hernieuwbare energie wordt, in tegenstelling tot fossiele brandstoffen, decentraal opgewekt, en met een grotere en directe impact op ruimtegebruik en landschap. Niet alleen heeft elke hernieuwbare energiebron een verschillende ruimtevraag, ook de stedelijke morfologie heeft een grote invloed op het energiepotentieel en -verbruik. Zo gaat een aanzienlijk deel van de opgewekte energie verloren door transport en lekverliezen in het bestaande versnipperde woon- en verplaatsingspatroon. Energiebesparing en hernieuwbare energieproductie is dus niet alleen een kwestie van technologische innovatie of fiscale stimuli; ze gaat onvermijdelijk gepaard met diepgaande ruimtelijke transformatie en reorganisatie, op alle schaalniveaus. En dat is tegelijk ook weer een sociale kwestie. Immers, uit alle onderzoek blijkt dat de meest kwetsbare groepen in de samenleving overal de hoogste prijs betalen voor de gevolgen van klimaatverandering. Hoe en binnen welke kaders verdelen we de noodzakelijke investeringen tussen kwetsbare en welgestelde groepen, tussen stad en periferie, tussen grootschalige

supergrids en individuele of collectieve investeringen – op weg naar een hernieuwbaar energielandschap?

2. GEZONDE LANDBOUW

De afgelopen decennia zorgden technologische en wetenschappelijke innovaties samen met schaalvergroting voor een hogere productie in de landbouw. Dat is ten koste gegaan van het natuurlijk systeem, van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater, en van de bodem. Tegelijk neemt onder invloed van wereldwijde marktwerking, verstedelijking en de effecten van de klimaatverandering het aantal landbouwers mondiaal snel en continu af en verslechteren de condities waaronder zij werken. Terwijl het voeden van de wereldbevolking een steeds grotere opgave wordt, loopt het dominante landbouwmodel dus zowel in ruimtelijk-ecologische, economische als sociale zin tegen zijn grenzen aan. Parallel daaraan zien we een veelvoud aan nieuwe innovatieve bedrijfsmodellen die de voedselketen hervormen, de vruchtbaarheid van de grond willen borgen of de landbouw inzetten om het hele ecosysteem te versterken. Welke ruimtelijke transformatie maakt een kwalitatieve, leefbare én productieve voedselproductie mogelijk, van de kleinste tot de grote schaal, van de rurale tot de meest verstedelijkte omgeving? Hoe herverdelen en configureren we voedselproductie binnen de ruimte zodat die ook hefboom wordt voor ecologische, recreatieve, economische en maatschappelijke doelen en ontwikkelingen – in een nieuwe synergie met bodem, ecosysteem en het omliggende woonpatroon? In welk (stads) landschap gedijt gezonde landbouw het best?

3. ZORGZAME LEEFOMGEVING

In de westerse wereld is sprake van een grote vergrijzingsgolf die de kostprijs van de (deels) publiek georganiseerde of gefinancierde zorg omhoogstuwt. Het standaardantwoord daarop zijn reorganisaties en besparingen in het zorgaanbod. Daarbij wordt steeds explicieter, vaker en langer een beroep gedaan op de zelfredzaamheid van de zwakkere en zorgbehoevende, en dus op

zijn sociale omgeving en familie. Deze wederkerigheid is in andere werelddelen eerder een gegeven dan een nieuw vraagstuk. Maar overal vraagt die zelfredzaamheid en reciprociteit expliciet om ruimte – fysieke en sociale ruimte – voor solidariteit en sterkere sociale netwerken. Hoe kunnen stedelijke actoren en ontwerpers die nieuwe ruimte maken, in gebouwtypologieën en in buurt- en stadsontwikkeling? Een urgente vraag, omdat het erop lijkt dat we juist de andere kant opgaan: er worden, zeker in de westerse wereld, veel historische sociale voorzieningen afgebroken, omdat ze verouderd en niet langer ‘rendabel’ zouden zijn – met negatieve maatschappelijke gevolgen. De weerbaarheid van een samenleving toont zich in de omgang met zwakkeren. Kan inzet op ruimte voor een zorgzame leefomgeving antwoord bieden op de sociale tweedeling en de toenemende vereenzaming die de maatschappij van binnenuit uithollen? Hoe maken we van een bredere definitie van gezondheid – verbonden met alle facetten van kwaliteitsvol leven – een motor voor de gelijktijdige vernieuwing van de zorg en de leefomgeving?

4. RUIMTE VOOR BIODIVERSITEIT EN WATER

Biodiversiteit en water zijn cruciale voorwaarden voor een goede leefomgeving. Ze zijn, net als de mens zelf, integraal onderdeel van een samenhangend ecosysteem, dat door het handelen van diezelfde mens en het groeiend ruimtebeslag dat daarvan het gevolg is, steeds meer onder druk komt te staan. Verstedelijking, landbouw, mobiliteit en productie hebben een immense invloed op de aarde. Omdat economische afwegingen prioriteit hebben, delft het natuurlijk ecosysteem vaak het onderspit ten opzichte van landbouw, terwijl beide onder aanhoudende druk staan van stedelijke groei. Deze overal gangbare vorm van de kolonisatie van natuur en ruimte heeft gevolgen die door de klimaatverandering steeds meer aan het licht komen. Zo zijn negen van de tien natuurrampen gerelateerd aan de waterproblematiek. Het weerbaar maken van het ecosysteem is dus wereldwijd een absolute prioriteit.

En omdat wij onderdeel zijn van dat ecosysteem, zou urgente prioritering helpen om ook onze eigen habitat weerbaarder te maken: door de opvang van pieken in neerslag en de garantie van watervoorraad in droge perioden bijvoorbeeld, of door tempering van het hitte-eilandeffect. De financiële én maatschappelijke kosten als gevolg van ecologische rampen zijn enorm en toch slagen we er maar niet in om de positieve bijdrage van een weerbaarder ecosysteem aan onze stadslandschappen, een plaats te geven in de spreadsheet van de financiële en economische afwegingen die dagelijks worden gemaakt, als het gaat om grote ontwikkelingen en investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur. Toch moeten we daarnaartoe; het is een basisvoorwaarde voor een duurzame toekomst van de mens op aarde. Hoe kunnen we bijvoorbeeld de wateropgave inzetten als koevoet voor ruimtelijke transformatie, zó dat een brug geslagen wordt tussen opgaven, ontwerp, uitvoerbaarheid en financiering? Hoe krijgt de toekomstige weerbaarheid van het ecosysteem een centrale positie bij elke ruimtelijke transformatie?

5. EEN NIEUW MOBILITEITSSYSTEEM

Technologische ontwikkelingen maken de opmars mogelijk van de elektrische auto en van zelfrijdend vervoer, van steeds grotere containerschepen en straks ook van elektrische vliegtuigen. Maar zonder een fundamentele omslag in ons totale mobiliteitsmodel met zijn enorme ruimtebeslag blijft onze individuele en maatschappelijke mobiliteitsafhankelijkheid de druk op de ruimte opvoeren en zal congestie blijven toenemen. Om de impact en het ruimtegebruik van mobiliteit drastisch te reduceren, zonder in te boeten op met name sociale verbondenheid, moeten we evolueren naar een ander mobiliteitssysteem waarin we vervoersmiddelen bijvoorbeeld niet in bezit hebben maar delen, waarin de verschillende vervoersmodi, van woon/werkverkeer tot vliegvakanties, binnen één samenhangend systeem zijn geïntegreerd en waarin mobiliteit als zodanig anders wordt gewaardeerd en geprijsd, meer op basis van maatschappelijke en ecologische impact en kosten. Een

dergelijke ontwikkeling maakt plaats voor nieuwe, groenere, gezondere en kwalitatieve ruimte in stad en regio. Een fundamentele omslag die niet vanzelf zal gaan en veel meer zal vergen dan alleen een technologische evolutie. Ingrijpende politieke keuzes voor gedeelde en geïntegreerde mobiliteit, maar misschien ook voor minder of anders geprijsde mobiliteit, zijn nodig opdat ruimte ontstaat voor nieuwe diensten

Hoe zorgen we dat de terugkeer van productie en industrie naar de steden lokale meerwaarde produceert? Hoe slagen we erin om als burgers en bestuurders het paradigma van de postindustriële stad achter ons te laten; om werkgelegenheid, productie en wonen opnieuw te verweven? Hoe verkorten we productieketens en verkleinen we hun milieu-impact? Wat kan dit betekenen voor lokale werkgelegenheid?

WE ZULLEN OOK DE BESTAANDE KADERS EN PARADIGMA'S VAN ONS HUIDIG SOCIAAL-ECONOMISCH MODEL MOETEN WILLEN OVERDENKEN.

en organisatiemodellen. Kan vanuit het ontwerp zo'n nieuwe organisatie van kwalitatieve mobiliteit en publieke ruimte in samenhang worden verbeeld?

6. (RE)PRODUCTIEVE STAD

Er is een groeiend besef van het gegeven dat ons huidig grondstofgebruik eindig is. Mede daarom zien we technologische ontwikkelingen die de logistieke en productieprocessen veranderen. Zo is afval niet langer alleen maar een probleem, nu we het percipiëren als een grondstof. Het duurzaam hergebruik van materialen wordt nu ook op regionale schaal economisch rendabel. Technieken zoals lasercutting en 3D-printing maken flexibeler, toegankelijker en meer lokale – op de eindgebruiker afgestemde – vormen van fabricage, recycling en herstel mogelijk. Het stedelijke innovatiemilieu en de arbeidsmarkt komen terug in beeld als vruchtbare kraamkamer voor nieuwe industrieën. Deze omwenteling van de 'Postindustriële Stad' naar de '(Re)Productieve Stad' vraagt om een forse omslag in de praktijk van stadsontwikkeling en planning. Ruimte is dan wel niet de motor van deze transitie, maar de beschikbaarheid van ruimte voor (en de integratie van) deze nieuwe productielogica's in het ruimtelijk ontwerp is wel een noodzakelijke voorwaarde voor het huisvesten van een divers palet aan duurzame economische activiteiten.

TRANSITIE-SLEUTELS

Willen we deze transitieprongen werkelijk maken, dan zullen ontwerp, verbeeldingskracht en samenwerking niet volstaan: we zullen ook de bestaande kaders en paradigma's van ons huidig sociaal-economisch model moeten willen overdenken. Niet voor niets illustreren veel ruimtelijke verkenningen en gebiedsgerichte initiatieven en transformaties dat een fundamentele aanpassing van ons gebruik en inrichting van de ruimte moeten samengaan met nieuwe wet- en regelgeving, alternatieve financieringsmethoden, anders georganiseerde toegang tot kennis of grondstoffen, en nieuwe partnerschappen en waardeketens. Om de transitie naar een weerbare en solidaire leefomgeving te versnellen, moeten we niet alleen weten welke bestaande structuren en mechanismen daarvoor kunnen worden ingezet, maar ook hoe we ze moeten aanpassen en vernieuwen.

Aan welke knoppen kunnen we draaien om de veranderingen en nieuwe praktijken te faciliteren? Wat is de nieuwe rol van de overheid, van de burger, van de bedrijven, banken, financiers en grote corporaties? En wat kunnen we leren van de vele nieuwe vormen van wederkerigheid, van partnerschappen, en van experimenten met regelgeving, gebruiksrecht of investeringen? Welke sleutels hebben we

en op welk schaalniveau werken ze? De Onderzoeksagenda schuift een niet uitputtende lijst van zes politieke, economische, financiële, sociale en juridische sleutels naar voren om de deur naar noodzakelijke maatschappelijke en ruimtelijke transformatie mee open te zetten.

A: BEHEER VAN INFRASTRUCTUUR, BODEM EN GROND

Het beheer en onderhoud van de bodem als een natuurlijk kapitaal en van wat er in het verleden op is gebouwd, eist een belangrijk deel van onze middelen en in-spanningen op. In welke mate kunnen sowieso noodzakelijke investeringen en optimalisatie van (al dan niet ondergrondse) infrastructuur en bodem- en grondbeheer de beoogde transitie, ruimtelijke én andere, helpen realiseren of sturen?

tussen de besluitvorming over geldstromen en de vraag waar, waarom en hoe die worden ingezet? Hoe koppelen we bestaande middelen op de meest efficiënte en directe manier aan die projecten, die écht het verschil maken? Hoe ontwikkelen we ruimtelijke plannen die echt goed en tegelijkertijd, op een innovatieve manier *bankable* zijn?

D: POLITIEKE EN BESTUURLIJKE ORGANISATIEVORMEN

De gevolgen van de beoogde transitie-sprongen zijn zeer ingrijpend. En de onvermijdelijke vraag is daarom of ons huidig politiek besluitvormingsproces in staat is ons naar een toekomst te brengen waarbij mens en planeet in beter evenwicht zijn. Zijn representatieve democratieën überhaupt in staat om burgers door een veeleisend transitie-

AAN WELKE KNOPPEN KUNNEN WE DRAAIEN OM DE VERANDERINGEN EN NIEUWE PRAKTIJKEN TE FACILITEREN?

B: WET- EN REGELGEVING

Wet- en regelgeving groeit door de tijd heen op basis van wat we weten, kennen en hebben afgesproken, en met de bedoeling dat te regelen en te bewaken, maar is meestal geen instrument om mee te bouwen aan de toekomst. Is er wet- en regelgeving denkbaar die niet alleen controleert maar ook stimuleert, en ruimte voor de toekomst maakt? Ligt de oplossing alleen in de begrenzing van wat onaanvaardbaar is, of ook in het juridisch faciliteren van kaders die een ruimtelijke omslag mogelijk maken?

C: FINANCIERINGSSTRATEGIEËN

Er zullen in het kader van voortdurende verstedelijking en klimaatverandering vele miljarden worden uitgegeven aan infrastructuur. Maar hoe zorgen we ervoor dat die investeringen veel slimmer worden gekoppeld aan internationale ambities en klimaatverdragsdoelstellingen, en tegelijk aan systematische en effectieve implementatie? Welke relatie bestaat er

proces te voeren? Welke nieuwe politieke en/of bestuurlijke montages of arrangementen zijn denkbaar die ons meer kans geven om als samenleving de transitie te faciliteren én te regisseren? En hoe kunnen ruimtelijk ontwerpers bijdragen om het begrip governance van een nieuwe betekenis te voorzien?

E: ONTWIKKELING VAN KENNIS EN DISTRIBUTIE VAN EXPERTISE

Kennis en expertise worden niet meer 'binnenskamers' ontwikkeld om vervolgens stap voor stap hun weg in de wereld te vinden. De digitale media en fora verspreiden nieuwe kennis en inzichten razendsnel en vormen zo een nieuwe publieke ruimte die op haar beurt weer de manier heeft veranderd waarop nieuwe kennis wordt ontwikkeld. Hoe kunnen we deze potentie maximaal inzetten voor de verspreiding, opschaling én vermenigvuldiging van de ruimtelijke transformaties en gedragsaanpassingen die we in de fysieke wereld moeten

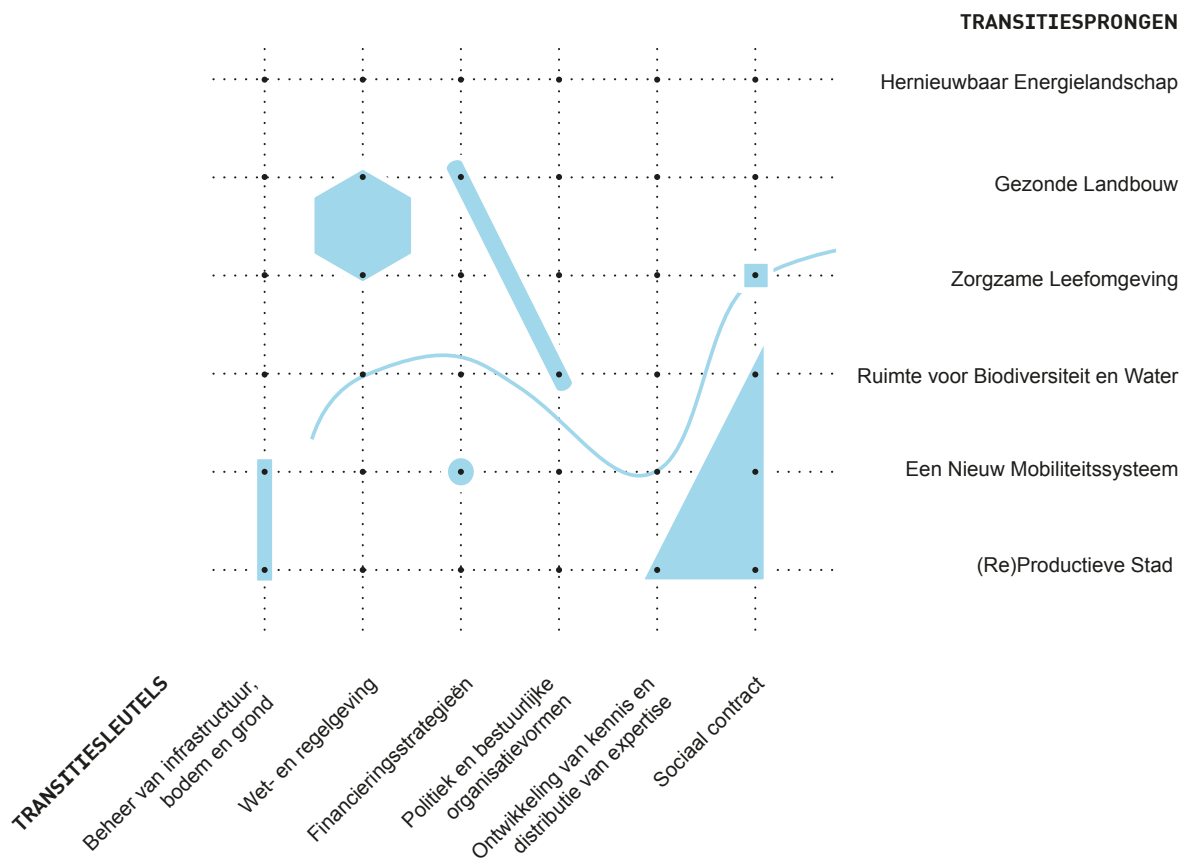
realiseren? Hoe organiseren we, met als collectieve opdracht het ontwerp van transformaties, optimale synergie tussen de fysieke en de digitale publieke ruimte?

F: SOCIAAL CONTRACT

Het inkomensaandeel uit arbeid blijft dalen terwijl dat uit kapitaal verder blijft stijgen. De verdere technologisering versterkt die trend, die niet alleen het na de Tweede Wereldoorlog in het Westen opgebouwde welvaartsmodel onder druk heeft gezet, maar ook steeds meer de consumptielogica die inmiddels de hele wereld in haar greep heeft. We moeten nadenken over het contract tussen arbeid en kapitaal richting een nieuw solidair en weerbaar welvaartsmodel. Kunnen nieuwe partnerschappen en allianties, en kunnen sharing en commoning van diensten

en producten begrippen als eigendom, gebruiksrecht en gebruikswaarde opnieuw laden? Kunnen we van de spectaculaire accumulatie van winst naar de duurzame productie van voorspoed? En wat wordt dan de rol van de gedeelde en publieke ruimte en van de stad zelf, als niet langer individuele consumptie maar sociale duurzaamheid en netwerken het leidmotief van stadsontwikkeling worden?

De Onderzoeksagenda is een richtinggevend en prikkelend kader voor ons eigen onderzoek en voor het programma van de twee biennale-edities in 2018 en 2020. Maar zij is ook een uitnodiging aan de wereld om met ons over de volgende stappen te spreken en te denken en er de komende drie jaar samen aan te werken.

De Onderzoeksagenda definieert een kader waarbinnen, samen met diverse praktijken, een onderzoeks- en werktraject wordt uitgezet dat over thematische en sectorale grenzen heen bouwt aan koppelingen en doorbraken.

IABR-2018+2020- THE MISSING LINK

CALL FOR PRACTICES

Als curatoren van IABR-2018+2020 roepen wij innovatieve praktijken in de hele wereld op om van begin 2018 tot de zomer van 2020 deel te nemen aan *The Missing Link*: een drie jaar durend programma van kennisdeling, intervisie en gezamenlijk ontwerpend onderzoek, met presentaties en debatten op de biennales van 2018 en 2020. Dit experimentele programma is bedoeld om actoren uit diverse domeinen en werelddelen, met verschillende achtergronden, bij elkaar te brengen om inzichten, doorbraken en innovatieve methoden met elkaar te delen. Om vervolgens samen te verkennen, én waar mogelijk ook te testen, hoe een doelgerichte praktijk kan helpen om de transitie sprong te maken naar een meer weerbare toekomst, naar een alternatieve leefomgeving in balans met de draagkracht van de planeet.

Met het Curator Statement en de Onderzoeksagenda als kader en uitgangspunt wordt het programma georganiseerd in drie stappen. De aanloop naar en het begin van de biennale in 2018 grijpen we aan om een gezamenlijke werkagenda op te stellen. De biennale in 2018 toont het *work-in-progress* aan de transitie-opgaven en benut dit publiek moment om de draagkracht van het narratief te ontwikkelen en te communiceren. Tussen 2018 en 2020 zetten we volledig in op het ontwikkelen en testen van methodieken en ruimtelijke transformaties, met als doel de bewijslast te vergaren die wij tijdens de biennale van 2020 op de tafel van maatschappij en politiek willen leggen.

Met deze Call for Practices richten wij ons op praktijken die bruggen bouwen tussen goede plannen en ambitieuze doelen enerzijds en concrete uitvoering anderzijds. Het bouwen van die bruggen, overal en op alle schaalniveaus, is een creatief proces waarvoor complementaire capaciteiten, inzichten en expertise nodig zijn. Daarom nodigen wij zowel ontwerpers als andere maatschappelijke actoren uit, dat wil zeggen alle partijen die zich willen inzetten en willen bijdragen aan een diepgaande sociaal-ruimtelijke transformatie met als doel een weerbare toekomst. We streven naar werkelijk innovatieve praktijken die niet alleen actief zijn op het vlak van architectuur, stads- en wijkontwikkeling en ruimtelijke en omgevingsplanning, maar ook op dat van bijvoorbeeld beleidsontwikkeling, kennisdeling en -ontwikkeling, klimaatverandering, energietransitie, watermanagement, voedselproductie, creatieve bedrijvigheid en industrie, impact-investeren en sociaal ondernemen.

Wie zich hiertoe aangesproken voelt en wil aansluiten bij *The Missing Link*, vragen wij de documenten, met inbegrip van alle selectiecriteria en richtlijnen, nauwkeurig te lezen en vervolgens het aanmeldformulier op de website van de IABR volledig in te vullen.

Wij kijken met veel verwachting uit naar iedere inzending en vooral naar een productieve samenwerking op zoek naar *The Missing Link*.

FLORIS ALKEMADE LEO VAN BROECK JOACHIM DECLERCK

INNOVATIEVE PRAKTIJKEN

IABR-2018+2020 doet een wereldwijde oproep aan innovatieve praktijken om hun gerealiseerde projecten, hun kennis en aanpak, hun expertise en ervaringen actief onderdeel te maken van een werk- en uitwisselingsproces met de IABR en andere praktijken, een traject dat loopt van 2018 tot 2020, inclusief twee biennale-edities. De geselecteerde praktijken dragen vanuit hun specifieke kennis en capaciteit bij aan het formuleren en testen van een handelingsperspectief voor intensieve sociaal-ruimtelijke transformaties richting een weerbare toekomst. Dit werkproces bouwt tegelijkertijd aan een vruchtbare internationale omgeving voor kennisdeling en -ontwikkeling, waarbinnen elke praktijk ook zichzelf kan tonen, stimuleren en ontwikkelen.

Met deze Call gaat de IABR opnieuw nadrukkelijk voorbij aan de unieke, iconische projecten en hotspots van de mondiale economie; zij kijkt naar wat daartussen ligt én erbuiten valt, op de schaal van de stadsregio, de continenten en de wereld. Willen we de wereldwijde ontwikkelings- en klimaatdoelen halen, dan moeten we sleutelen aan het functioneren, de leefbaarheid en de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving. Niet

We nodigen met deze Call deelnemers uit om nieuwe inzichten, expertise en aanpak in te sturen binnen de krijtlijnen van de Onderzoeksagenda. Het is expliciet onze doelstelling om verder te gaan dan het in kaart brengen van de invloed op ons verstedelijkingspatroon van de zes geformuleerde transitieprongen. We zetten in op verkenning, onderbouwing en verbeelding van de kwaliteit van de leefomgeving, die we *via* en *dankzij* de grote transitie kunnen bereiken. Pas als we daarvan de kwaliteit kunnen benoemen en verbeelden, transformeert die transitie van abstract naar voorstelbaar – naar iets dat we kunnen willen. Tegelijkertijd geeft de Onderzoeksagenda ook – dwars door alle opgaven heen – de kaders aan voor de zoektocht naar *hoe* we die veranderingen kunnen versnellen en vermenigvuldigen, met name in relatie tot de benoemde transitieprongen.

Door mee te ontwerpen aan een *handelingsperspectief* voor de transformatie naar een weerbare toekomst wil *The Missing Link* een bijdrage leveren aan een veel bredere omwenteling. *The Missing Link* wil een forum zijn voor een maatschappelijk debat over die toekomst met zowel professionals als een breder publiek.

WE NODIGEN MET DEZE CALL DEELNEMERS UIT OM NIEUWE INZICHTEN, EXPERTISE EN AANPAK IN TE STUREN BINNEN DE KRIJTLIJNEN VAN DE ONDERZOEKSAGENDA.

alleen in de wereldsteden, maar vooral ook in die delen van de wereld waar het meeliften met die globalisering moeilijk is of niet lukt. Via deze Call for Practices richt IABR-2018+2020 zich dan ook expliciet op transformatie van het generieke; op bouwstenen voor een solidair toekomstproject en handelingsperspectief die werken voor de centra én voor de periferie van onze verstedelijkte en geglobaliseerde wereld.

SAMENWERKINGSTRAJECT TOT EN MET 2020**PRE-2018: BUNDELEN VAN INZICHTEN EN METHODIEKEN**

Ter voorbereiding op de werkbiennale van 2018 brengen we de geselecteerde actoren uit de Call for Practices samen met de eigen praktijk van de IABR-Ateliers. We confronteren bestaande visies met complementaire expertise en mogelijke oplossingsrichtingen.

De Onderzoeksagenda geeft hier de voorzet: vanuit vorige edities en op basis van bestaande onderzoeken en kennis worden specifieke onderwerpen en stellingen op tafel gelegd, als provocatie en steeds als onderwerp van debat en discussie. Deze bundeling wordt tijdens de werkconferentie, tijdens het openingsweekend van IABR-2018, verscherpt en verdiept tot een collectieve agenda.

IABR-2018

Met de werkconferentie is de toon gezet: de editie in 2018 is een intensieve werkbiennale. Wanneer de tentoonstelling *live* is, benut ze de aanwezigheid van bezoekers, media, experts, ontwerpers, beleidsmakers en bestuurders om nieuwe perspectieven aan te kaarten, te toetsen en te verbreden. De centrale vraag is of en hoe de vele initiatieven, inzichten en experimenten optellen tot de radicale aanpassing en gedragswijziging die nodig is. Het *work-in-progress* van de transitie staat centraal; het tonen en evalueren van tussentijdse resultaten om de werkmethode met verenigde krachten een stap vooruit te brengen.

en het uitdenken van geïntegreerde toekomstscenario's. Maar ze doet ook alvast een gooi naar wat de toekomst zou kunnen zijn: zowel in de tentoonstelling als op locatie tonen we via de verbeelding welke kwaliteit we kunnen bereiken via de transitieprongen.

TUSSEN BIENNALES

Met de inzichten uit 2018 maken we vaart richting de toekomst door te testen wat werkt en wat niet. We vermijden dat we stilstaan bij wat we hadden kunnen of moeten doen. *Learning-by-doing* drijft ons om gaandeweg nieuwe hefboomen te vinden en valkuilen bloot te leggen. De dubbele biennale vraagt om een langer, maar vooral uitvoeringsgericht engagement. Door nieuwe werkmethodeken en instrumenten te bedenken, wil IABR-2018+2020 kansen grijpen om de sprong van hypothese naar realisatie sneller en vaker te maken. De ambitie richting 2020 is het opzetten van een doorlopend werktraject én dat onderbouwen met concrete projecten. Door tot en met 2020 te investeren in langdurige samenwerking, in het opzetten van een functioneel platform

DE BIENNALE WORDT EEN 'HUIS' VOOR DIALOOG, VOOR VERKENNING VAN NIEUWE COALITIES EN HET UITDENKEN VAN GEÏNTEGREERDE TOEKOMSTSCENARIO'S.

De biennale in 2018 presenteert niet louter een reeks goede projecten of beste oplossingen: verrijkt door de eerste samenkomst en de verzamelde wetenschappelijke, beleidsmatige of ontwerpmatige onderbouwing zetten de curatoren een aantal lees- en werklijnen uit in een werktentoonstelling. Die vormt de setting voor een reeks werksessies, lezingen en publieke debatten die vanuit de opgehaalde basis verkennen hoe we de volgende versnelling kunnen ingaan. De biennale wordt een 'huis' voor dialoog, voor verkenning van nieuwe coalities

voor uitwisseling, in het vormen van een werktraditie die voortbouwt op reeds opgedane kennis en door verder te kijken dan één enkele IABR-editie willen we helpen een nieuwe *modus operandi* te ontwikkelen, een nieuw organisatiemodel dat inzichten accumuleert en een proces van vermenigvuldiging aanjaagt. Via een opeenvolging van werksessies, conferenties en debatten waar bestaande trajecten gebundeld worden, formuleren we telkens de volgende noodzakelijke stap vooruit en initieert de biennale nieuwe onderzoekstrajecten en Ateliers.

IABR-2020

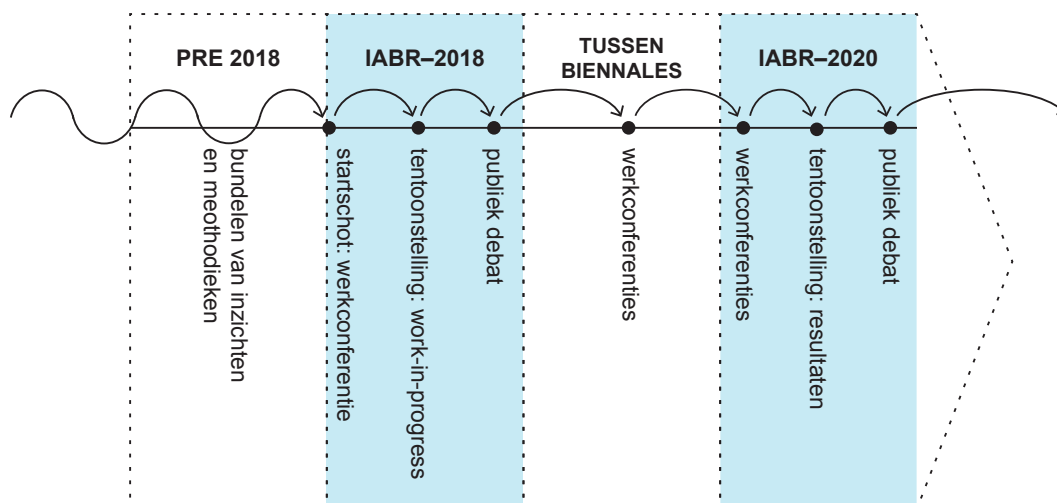
De tentoonstelling in 2020 presenteert de resultaten van het driejarig werktraject: concrete transformaties als demonstratie

verder in te zetten op implementatie. Dat is de bijdrage vanuit ontwerp en een internationale biennale aan het halen van onze ambitieuze doelen.

EEN TRAJECT WAARUIT INZICHTEN, KANSEN EN NIEUWE COALITIES KUNNEN ONTSTAAN, EEN PLATFORM VOOR NIEUWE UITVOERINGSMECHANISMEN EN NIEUW OPDRACHTGEVERSCHAP.

van een handelingsperspectief voor de vermenigvuldiging en versnelling van die transformatie naar een weerbare toekomst. De getoonde praktijken en realisaties staan niet langer alleen, als unieke fenomenen: ze zijn deel van een globale *community of practice* met een gedeelde ambitieuze transformatieve aanpak. Door lessen te trekken uit deze resultaten en praktijken en ze ook te demonstreren, bouwen we in 2020 – via de dialoog met ontwerppraktijk, politiek en maatschappij – verder aan coalities om vanuit het ontwikkelde handelingsperspectief

IABR-2018+2020 vormt zo hopelijk het startschot voor een traject van incrementele kennisopbouw en -uitwisseling die ook na de zomer van 2020 verder gaat. Een traject waaruit inzichten, kansen en nieuwe coalities kunnen ontstaan, een platform voor nieuwe uitvoeringsmechanismen en nieuw opdrachtgeverschap. Zo willen we bijdragen aan de realisatie van onze ambitieuze doelen, de ontwikkeling van handelingsperspectief voor de fundamentele ruimtelijke transformatie op weg naar een weerbare toekomst.

IABR-2018+2020 gaat op de schouders staan van vorige edities en poogt een traject van incrementele kennisopbouw en -uitwisseling te vormen dat ook na de zomer van 2020 verder gaat.

Wil je graag deelnemen aan IABR-2018+2020–THE MISSING LINK? Lees dan alle documenten, met inbegrip van de selectiecriteria en richtlijnen, nauwkeurig door en vul vervolgens het aanmeldformulier op de website van de IABR volledig in.

IABR—

Internationale Architectuur Biennale Rotterdam
Schieblock – Unit 304
Delftsestraat 5, 3013 AB Rotterdam
Postbus 1019, 3000 BA Rotterdam
Nederland

T: +31 (0) 10 2060033
E: info@iabr.nl
Twitter: @IABR
www.iabr.nl

Vertaling en redactie: InOtherWords
© IABR, oktober 2017

HOOFDPARTNERS:

**stimulerings
fonds
creatieve
industrie**